

APRECIERI STRĂINE PRIVIND CONTRIBUȚIA ROMÂNIEI LA INFRÎNGEREA GERMANIEI HITLERISTE

VALERIU FLORIN DOBRINESCU

Actul insurecțional românesc nu s-a limitat exclusiv la faptul static al ieșirii din coaliția Axei, ci a fost urmat, *imediat, de o acțiune militară efectivă și unitară*¹, ceea ce a făcut posibilă exploatarea și extinderea la maximum a avantajelor aduse Aliaților. Acțiunea militară a României a făcut ca raportul general de forțe dintre Germania nazistă și Națiunile Unite să fie modificat, cu valoarea a 85 de divizii, în profitul Aliaților².

Prin actul de la 23 August 1944 România :

a) a răpit Germaniei orice posibilitate de a mai organiza și opune noi rezistențe, înlesnind și grăbind, în condiții maxime, manevra strategică a Armatei Sovietice, atât la înlăturarea forțelor hitleriste din Balcani, cât și pentru pătrunderea în Cîmpia Tisei ;

b) a pus în imposibilitate Reichul de a se mai putea folosi de resursele umane și materiale ale României ;

c) a dat un aport *total și substanțial* Aliaților, fără a fi ajutată cu armament, muniții sau orice alte resurse ;

d) a cooperat continuu, efectiv și sub comanda forțelor sovietice, până la victoria finală ;

e) a pus la dispoziția Marilor Aliați a tuturor documentelor informative asupra Germaniei și a aliaților ei ;

f) a produs o influență politică și militară *determinantă*, în favoarea Națiunilor Unite, în sud-estul Europei³.

Insurecția română, începută la 23 august 1944, a fost *imediată, unitară, efectivă, totală, pe baza exclusivă a propriilor resurse*⁴. Din

---

¹ Arhiva Ministerului Apărării Naționale, Marele Stat Major, Secția a 3-a operații (în continuare se va cita A.M.A.N., M.St.Mj.), dosar f.n., Poziția 2853, 1944, f. 17.

² *Ibidem*, f. 19.

³ *Ibidem*, f. 20—23.

⁴ *Ibidem*, f. 5—7.

aceste motive, ea nu a fost un simplu act de oportunism impus de constrângerea unei situații, create exclusiv de forțe străine.

La data începerii insurecției, pe teritoriul țării noastre se găseau 612.507 soldați și ofițeri germani, împotriva cărora România avea să angajeze în luptă : 20 de divizii, 5 brigăzi mixte, 30 escadrole de aviație, cuprinzând 249 aparate, și un regiment de apărare antiaeriană cu 14 baterii⁵. Având în vedere toate aceste considerente, România a socotit că, în urma armistițiului, trebuie considerată, în cel mai rău caz, *țară cobeligerantă*⁶, situație ce reieșea clar și din întregul complex al rapoarturilor ei cu Națiunile Unite.

Diplomația românească a manifestat, în această perioadă, un interes constant față de participarea țării la războiul antihitlerist și, mai ales, de *recunoașterea acestei contribuții prin acordarea statutului de stat cobeligerant*. În această cerere justă se pornea de la un adevăr istoric, anume că nici una din țările cu un regim asemănător celei a noastre, care au luptat alături de Națiunile Unite, nu au adus o contribuție militară superioară sau egală cu aceea a României : a) din punct de vedere al forțelor ; b) din punct de vedere al duratei în timp (23 August 1944 — 12 mai 1945) ; c) din punct de vedere al spațiilor cucerite prin luptă. Efectivele maxime ale acestor state, după 23 August, sînt de circa 100.000—150.000 oameni (Iugoslavia, Franța, Bulgaria, Italia), lăsînd României locul de frunte, ea fiind a patra națiune ca *factor de luptă angajat împotriva Germaniei (540.000)*⁷. Majoritatea acestor țări au avut și unități militare sau armate care, în situație similară României, au luptat în același timp și alături de Germania. Ori, România nu a prezentat asemenea cazuri, ci *de la 23 August a trecut de partea Națiunilor Unite în mod sincer și loial, cu toate forțele și cu tot potențialul său de război*.

Din punct de vedere al forțelor aeriene, nă avem informații că statele care s-au găsit în situații asemănătoare cu România ar fi acționat alături de Aliați⁸. În general, forțele navale române, cu un tonaj de 25.000 tone, au fost puse în profitul Națiunilor Unite. Flota maritimă, compusă din patru nave, a fost folosită, în exclusivitate, de Armata Sovietică, iar cea fluvială a fost utilizată, pînă la închiderea navigației pe Dunăre, de către același comandament, în proporție de 73% din puterea de tracțiune și 86% din capacitatea de transport. De asemenea, porturile Constanța și Sulina au fost utilizate în întregime de flota sovietică⁹.

⁵ Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Fond Conferința Păcii (în continuare se va cita A.M.A.N., Fond Conf. Păcii), vol. 80, 1946, f. 25—28.

⁶ *Ibidem*, Fond România, 1945-48, vol. 1, nepag.

⁷ V. Anescu, *Efortul economic al poporului român în războiul antihitlerist*, București, Editura Militară, 1974, p. 8.

⁸ A.M.A.N., M.St.M.j., Secția a 2-a Informații, dosar f.n., Poziția 1635, f. 2.

⁹ *România în anii revoluției democrat-populare*, București, Editura Politică, 1971, p. 75.

Efectivele militare angajate de țara noastră în războiul antihitlerist s-au ridicat la peste o jumătate de milion oameni, din care pierderile au fost de circa 170.000 soldați, subofițeri și ofițeri ¹⁰.

La aportul militar trebuie, fără îndoială, adăugată contribuția economică a României la războiul antihitlerist care, în perioada 23 August 1944 — 1 septembrie 1945, când trupele au revenit complet în țară, s-a ridicat, după o evaluare aproximativă, la circa 770.000.000 dolari valută 1938. Dacă la aceasta se adaugă valoarea pagubelor și distrugerilor provocate de trupele fasciste în retragere — aproximativ 350.000.000 dolari, valuta aceluiași an —, efortul economic depășește un miliard de dolari, echivalând cu peste patru ori totalul cheltuielilor bugetare ale statului român efectuate în anul financiar 1937—1938 ¹¹.

Asupra problemei participării la război a României, absolut toate forțele politice din țară erau de părere să contribuim, deoarece, în felul acesta, se crea posibilitatea ușurării unor sarcini asumate prin Convenția de armistițiu. Factorii politici aparținând forțelor democratice, guvernului etc. atenționau asupra îndeplinirii riguroase a acestor obligațiuni.

Discuțiile purtate de diplomații noștri cu reprezentanții politici străini acreditați la București lăsau să se întrevadă faptul că cererea acordării statutului de cobeligerant României este mai mult decât justă. Din convorbirea purtată de ministrul de externe român, C. Vișoianu, și Burton Berry, reprezentantul politic american la București, în ziua de 3 ianuarie 1945, reieșea faptul că România colabora în chipul cel mai efectiv și mai leal cu Națiunile Unite și, în particular, cu Uniunea Sovietică. Șeful diplomației noastre a insistat asupra recunoașterii cobeligeranței, deoarece, afirma el, „România colaborează atât pentru împlinirea condițiilor armistițiului, cât și pentru obținerea victoriei militare“, potențialul său fiind mai important decât al oricărei alte țări avînd „aceiași situație ca și noi“. Berry a considerat cererea României „justificată“ ¹².

De altfel, în cercurile suedeze și americane, din București, se vorbea, insistent, încă din noiembrie 1944, despre recunoașterea României ca stat cobeligerant. Atît Berry cît și comandorul Wisner, diplomați americani, au declarat, cu ocazia dejunului oferit la 20 noiembrie de ministrul Suediei, Reuterwård, că „lucrînd în mod obiectiv și fără tendințe, Comisia anglo-americană a stabilit că integrarea României în spiritul democratic, precum și lupta armatelor române, au dovedit, în mod esențial, că România merge pe un drum loial și că nu are nici un fel de dedesupturi“ ¹³.

La 11, respectiv 14 februarie 1945, primul ministru al României afirma că „statutul de cobeligerant, atunci cînd ne va fi dat, nu va fi un dar făcut pe temeiul unei simpatii personale“. Cobeligeranța va fi

¹⁰ „Revue de la deuxième guerre mondiale“, 70, avril 1968, p. 32.

¹¹ V. Anescu, *op. cit.*, p. 113.

¹² A.M.A.E., Fond 71, 1939, EA, XX România, vol. 352, 1944—1947, f. 44.

¹³ *Ibidem*, f. 42.

acordată „fiindcă aportul nostru militar recunoscut de o deosebită importanță și vitejia armatei noastre va fi făcut să o merităm“¹⁴. Lucrețiu Pătrășcanu, primul ministru comunist din guvernele de uniune națională instalate după 23 August, a subliniat, în mai multe rânduri, necesitatea mobilizării tuturor forțelor la efortul de război¹⁵. La 10 mai 1945, odată cu terminarea războiului în Europa, într-o cuvîntare rostită în sala Aro din București, Lucrețiu Pătrășcanu afirma că „Independența unei țări, a țării noastre, în special, a fost cîștigată prin luptă... Între ideea de pace, ideea de libertate și de independență existînd pentru noi identitate“¹⁶.

Eforturile statului român, în războiul antihitlerist, pentru cauza comună a Aliaților, au fost apreciate favorabil de diferite agenții internaționale de presă, oameni politici, istorici și militari.

Correspondența dintre cei trei Mari ne dezvăluie, evident, aprecieri pozitive cu privire la contribuția țării noastre la războiul antihitlerist. În mesaje sale, din 27 mai 1945, adresate președintelui american, Harry Truman, și premierului britanic, Winston Churchill, I. V. Stalin scria: „Au trecut mai bine de opt luni de cînd România și Bulgaria au rupt alianța cu Germania hitleristă, au încheiat un armistițiu cu statele aliate și au intrat în război de partea aliaților, împotriva Germaniei, folosind în acest scop forțele lor armate. Prin aceasta ele și-au adus aportul la cauza înfrîngerii hitlerismului și au contribuit la terminarea victorioasă a războiului în Europa“¹⁷. Din aceste motive, guvernul sovietic considera oportun să restabilească relații diplomatice normale cu statul român. După ce Churchill i-a răspuns, la 10 iunie 1945, arătînd că guvernul Majestății Sale a examinat și „problema relațiilor noastre viitoare cu aceste state“¹⁸, într-un mesaj personal și secret, din 14 iunie același an, menționa că: „Nu mai putem amîna reluarea relațiilor diplomatice cu România și Bulgaria, care împreună cu trupele sovietice au ajutat la înfrîngerea Germaniei hitleriste“¹⁹.

De mai multe ori, oficialități sovietice au apreciat, la justa sa valoare, efortul economic și militar al poporului român la înfrîngerea Germaniei. Comentariul Agenției TASS, legat de decorarea regelui Mihai I cu ordinul „Victoria“, cuprinde aprecierea după care fapta României s-a făcut într-un moment „cînd înfrîngerea Germaniei nu era evidentă“²⁰. O lună mai tîrziu, la 6 august 1945, guvernul nostru, în răspunsul la scrisoarea lui I. Susaicov, prin care Uniunea Sovietică anunța reluarea raporturilor sale diplomatice cu România, lua „act cu recunoș-

¹⁴ *Ibidem*, f. 54; A.M.A.N., M.St.Mj., S 2 Inf., dosar f.n., 1944, Poziția 1400, f. 197.

¹⁵ „Scîntela“, din 7 februarie și 27 martie 1945.

¹⁶ *Ibidem*, din 13 mai 1945.

¹⁷ *Correspondența președintelui Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. cu președintele S.U.A. și primii miniștri ai Marii Britanii din timpul Marelui Război pentru apărarea patriei, 1941—1945*, București, E.S.P.L.P., 1958, vol. 1, p. 453, vol. 2, p. 291.

¹⁸ *Ibidem*, vol. 1, p. 456.

¹⁹ *Ibidem*, p. 457.

²⁰ A.M.A.E., Fond 70—71, U.R.S.S., 1945—48, vol. 11, nepag.

tință de această solemnă apreciere a contribuției României la lupta contra Germaniei hitleriste și pentru libertatea tuturor popoarelor“. În felul acesta, sublinia ministrul de externe român, „Uniunea Sovietică apreciază marile interese ale României pe planul consolidării sale interne și externe“²¹. De asemenea, în articolul *Elogiu armatei române*, publicat la 13 ianuarie 1945 în ziarul „Graiul Nou“, organ al Direcțiunii politice de front a Armatei Roșii, se scria: „Istoria războiului pentru distrugerea fascismului va pomeni la loc cuvenit contribuția armatei române la această operă grea, dar salutară pentru popoarele iubitoare de libertate“²².

Eroismul de care au dat dovadă ostașii români în războiul anti-hitlerist a fost apreciat și de o serie de șefi de state. Astfel, președintele Cehoslovaciei, Ed. Beneš, scria într-o telegramă adresată conducătorului statului român: „Am întâlnit pe drum multe unități din armata română care, cot la cot cu trupele sovietice și cele cehoslovace, au luat parte în mod activ la luptele pentru libertatea teritoriului Republicii Cehoslovace. Aceste lupte nu pot decît să întărească vechile relații de prietenie care au existat între statele noastre“²³.

În Anglia, efortul militar și economic al României a fost evidențiat în mai multe ocazii. Răspunzînd la întrebarea, ce măsuri și-au propus Aliații pentru a spori ajutorul dat deja de România, ministrul de externe, Antony Eden, declara la 25 ianuarie 1945: „România a dat deja ajutor substanțial cauzei Aliaților menținînd 14 divizii în luptă. Posibilitatea măririi acestui ajutor, prin mijloace și măsuri ce urmează a fi luate de Aliați, este, în primul rînd, o chestiune de resortul Comisiei Aliate de Control de la București“. Cînd a fost întebat dacă problema de a se da României un statut de cobeligerant a fost luată în considerație, șeful Foreign Office-ului a cerut să i se facă în scris această întrebare²⁴.

Presa britanică era receptivă la eforturile umane și materiale ale României. Astfel, la 25 ianuarie 1945, ziarul „Sunday Express“ aprecia că „România este a patra națiune ca potențial economic și militar angajat în războiul antihitlerist“²⁵. Cîteva zile mai tîrziu, la 31 ianuarie, chestiunea a revenit în discuția Camerei Comunelor. Richard Low a fost întebat dacă s-a propus să se acorde României oalitatea de cobeligerant, acum cînd această țară ocupă locul al patrulea în rîndul națiunilor care luptă împotriva Germaniei. „De vreme ce România, își întărea întrebarea deputatul laburist Ivar Thomas, este a patra țară ca efectiv

²¹ *Ibidem*, Fond 71, 1939, EA, XX, România, vol. 352, 1944—1947, f. 49.

²² Arhivele Statului București, Fond Ministerul Propagandei Naționale — Informații, dosar 945, 1944—45, f. 246, 278.

²³ *Ibidem*, Fond Casa Regală—Mihai I, dosar 37, 1944, f. 118.

²⁴ A.M.A.E., Fond 71, 1939, EA, XX, România, vol. 352, 1944—47, f. 49; „The Roumanian Economic Journal“, 28 janv. 1945; Arh. St. București, Fond Min. Propag. Naț. — Informații, dosar 945, 1944—45, f. 205.

²⁵ Arh. St. București, Fond Min. Propag. Naț. — Informații, dosar 945, 1944—1945, f. 205.

pe frontul împotriva Germaniei, ar fi cazul a se propune să i se acorde statut de cobeligerant“²⁶. Răspunzînd, în numele ministrului de externe, Richard Low afirma : „Înainte ca României să i se acorde statutul de cobeligerant, este necesar să se discute chestiunea cu guvernul sovietic și cu cel american. Pînă în momentul de față n-au avut loc asemenea discuțiuni“²⁷. Dezbaterile asupra acestui subiect au continuat. După cum aprecia Agenția Reuter, la 14 februarie 1945, deputatul conservator, căpitan Duncan, l-a întrebat pe ministrul de externe englez „dacă este pregătit să acorde României statutul de cobeligerant ca și Italiei, acum cînd sînt 17 divizii românești care luptă pentru Aliați și România a suferit 100.000 de pierderi în oameni din august anul trecut“²⁸. Și de această dată, răspunsul lui Sir Antony Eden a fost negativ. Observăm că, pe plan diplomatic, la Londra, recunoașterea statutului de cobeligerant era legată de consimțămîntul tuturor Marilor Puteri Aliate. Cu toate acestea, ziarele din capitala Marii Britanii au fost unanime în a sublinia că „unul din factorii hotărîtori ai războiului a fost stabilit de intrarea României, fapt care va da dreptul poporului nostru, ca prin delegații lui, să ia parte la Conferința Păcii“²⁹.

În Statele Unite eforturile militare și economice ale României în războiul antihitlerist au reținut atenția presei și a posturilor de radio. Postul de radio „Voice of America“ aprecia că România și-a făcut datoria trimițînd în luptă 14 divizii, care au luptat în Ungaria și Cehoslovacia. Acest fapt „ca și actul de la 23 August au constituit un ajutor substanțial pentru Aliați. Cînd se va scrie istoria, actul de la 23 August va fi consemnat ca un factor important în desăvîrșirea acestui război“³⁰. Se scoteau în evidență, de asemenea, eforturile „temeinice făcute de România pentru executarea clauzelor armistițiului și pentru apropierea de Națiunile Unite, în special de Uniunea Sovietică“³¹. La rîndul său, radio New York aprecia ajutorul militar românesc „foarte însemnat“, subliniind că actul de la 23 August „a contribuit într-o bună măsură la schimbarea situației de pe întreg frontul răsăritean“³².

În Suedia, țară în care problemele românești au preocupat mult cercurile diplomatice și presa din timpul războiului, chestiunea participării României la războiul antihitlerist a reținut atenția comentatorilor de presă. Presa suedeză a făcut referiri, în special după declarațiile ministrului de externe, C. Vișoianu, conform cărora : „România era leală. Ea are dreptul să fie încrezătoare“³³. Articolul lui Svanthrom Bertil publicat, la 23 februarie 1945, în „Journal Stocholm Tidningen“ sublinia că România deține o poziție cheie în războiul antihitlerist, fiind

²⁶ *Ibidem*, f. 236.

²⁷ A.M.A.E., Fond 71, 1939, EA, XX, România, vol. 352, 1944—1947, f. 51.

²⁸ *Ibidem*, f. 57.

²⁹ *Ibidem*, f. 20.

³⁰ *Ibidem*, f. 53.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*, f. 58.

³³ Arh. St. București, Fond Min. Propag. Naț. — Inf., dosar 945, 1944—45, f. 120.

a patria națiune ca potențial militar³⁴. Eforturile deosebite ale țării noastre în război erau favorabil apreciate de ziare ca : „Expressen“³⁵, „Afton Tidningen“ și „Svenska Morgenbladet“³⁶. La 27 și 28 ianuarie 1945 „Stocholm Tidningen“ aprecia țelurile limpezi ale României în politica externă, eforturile de ordin economic și militar ce le făcea statul nostru „pentru încadrarea cit mai substanțială în rindurile țărilor cobeligerante“³⁷.

Istoriografia străină recunoaște aportul armatelor române la victoria asupra fascismului. Astfel, istoricul sovietic I. F. Ivașin, în sinteza sa despre politica externă a Uniunii Sovietice, subliniază că „Armata română a luptat alături de Armata Roșie pînă la victoria deplină asupra Germaniei fasciste“³⁸, iar cercetătorul polonez J. Demel scrie că „intrarea României în războiul antihitlerist, rezultat al insurecției, a avut o mare importanță, silindu-i pe germani la o evacuare grăbită a Balcanilor și deschizînd Armatei Sovietice drumul către Budapesta, Viena, ca și către Belgrad și Sofia“. Participarea României la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei, cu un efectiv de peste 500.000 oameni (170.000 victime), subliniază Demel, a grăbit victoria Aliaților³⁹.

Cunoscutul istoric francez Henry Michel, într-o lucrare consacrată rezistenței în Europa⁴⁰, califică insurecția ca o lovitură îndrăzneță care a surprins Germania și care a cîștigat întreaga Românie. Este subliniată marea importanță pentru Aliați a evenimentului, deoarece Germania pierdea resurse de interes vital (petrolul, în special) și în felul acesta se deschidea Armatei Sovietice drumul spre Europa Centrală. Una din marile sinteze privind cel de al doilea război mondial⁴¹ consacră numai cîteva rinduri evenimentelor din România de la sfîrșitul lui august 1944. Cu toate acestea, se arată că ofensiva sovietică a fost înlesnită prin înlăturarea lui Antonescu și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste.

Am expus, pînă aici, o serie de aprecieri, sublinieri și evidențieri asupra aportului, uman și material, la marea victorie aliată din anul 1945. Sînt constatări care, după părerea noastră, nu fac decît să întărească un mare adevăr : *contribuția românească la victoria Națiunilor Unite a fost remarcabilă față de posibilitățile economico-militare ale unui stat de mărimea țării noastre*, și aceste eforturi aveau loc după ce, timp de trei ani, prin participarea la război, România își epuizase aproape potențialul său economic și militar.

³⁴ A.M.A.E., Fond 71, Suedia, vol. 9, 1944—1946, nepag.

³⁵ Arh. St. București, Fond Min. Propag. Naț., dosar 945, 1944—45, f. 229.

³⁶ *Ibidem*, f. 246, 276.

³⁷ *Ibidem*, f. 229.

³⁸ I. F. Ivașin, *Contribuții la istoria politicii externe a U.R.S.S.*, București, Editura politică, 1955, p. 375.

³⁹ J. Demel, *Historia Ruminii*, Wroclaw, 1971, p. 424.

⁴⁰ H. Michel, *La guerre de l'ombre. Résistance en Europe*, Paris, Grasset, t. II, p. 342—343.

⁴¹ *Storia della Seconda guerra Mondiale*, Milano, 1967, T.V., p. 514.

Tratamentul aplicat României nu a fost însă pe măsura eforturilor sale considerabile, umane și materiale. Conținutul prevederilor Convenției de Armistițiu evidențiază faptul că Aliații tratau România ca pe o țară învinsă, inamică, și nu ca pe un stat care a ieșit din război printr-o acțiune insurecțională proprie.

Potențialul uman și material cu care România s-a angajat în războiul antihitlerist dădeau dreptul țării noastre să solicite, de drept și de fapt, calitatea de stat Aliat sau cel puțin de țară cobeligerantă. Și, în această direcție, nu putem spune că diplomația română nu a încercat să prezinte această cerere justă în fața Marilor Puteri prin acțiuni concrete. Astfel, în aprilie 1946, guvernul a prezentat adjunctilor miniștrilor de externe, reuniți la Londra, un Memoriu în care a fost expus, în mod detaliat, efortul militar și economic al României în războiul antihitlerist. Statul nostru solicita calitatea de țară cobeligerantă, o ușurare a viitoarelor ei obligații, reparații și despăgubiri din partea Ungariei și a Germaniei⁴².

La Conferința de Pace, ministrul de externe Gh. Tătărăscu a cerut, pentru statul nostru, calitatea de cobeligerant și precizarea intrării în război la 24 august și nu la 12 septembrie 1944, faptul că România a dus războiul nu numai împotriva Germaniei, ci și împotriva Ungariei. Se atrăgea atenția și asupra faptului că prevederile militare aveau un caracter nedrept și de pedeapsă⁴³. Amendamentul delegației ucrainiene, susținută de cea cehoslovacă, de a i se recunoaște României calitatea de putere cobeligerantă a fost respins cu opt voturi contra, patru pentru, iar propunerea delegației cehoslovace, de a se stipula în Preambul că România a luptat și împotriva Ungariei a fost respinsă tot cu opt voturi contra și patru pentru⁴⁴. Împotriva modificării datei intrării României în război au votat toate delegațiile. fapt ce a însemnat o negare a realităților istorice, o mare nedreptate făcută poporului nostru. La 28 august 1946, delegația românească a adresat Comisiei Politice și Teritoriale o scrisoare prin care a revenit asupra cererilor formulate anterior, arătând temeinicia lor și a rugat, totodată, ca acestea să fie luate în considerare în faza procedurală⁴⁵. Un nou memoriu a fost trimis, la 28 octombrie 1946, la New York, solicitându-se pentru țara noastră statutul de stat cobeligerant⁴⁶.

Prevederile clauzelor militare, navale și aeriene⁴⁷ arătau că România a fost tratată ca o țară învinsă, că nu i s-a recunoscut calitatea de cobeligerantă, ceea ce, într-un anumit fel era și în contradicție cu litera și spiritul Convenției de Armistițiu.

⁴² A.M.A.E., Conf. Păcii, 1946, vol. 80, f. 8—14.

⁴³ *Ibidem*, f. 4—5.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 69; A.M.A.N., M.St.Mj., dosar f.n., 1945, Secția 3-a Operații, Poziția 2907, f. 74.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 69.

⁴⁶ A.M.A.E., Conf. Păcii, vol. 80, 1946, f. 8—14.

⁴⁷ A.M.A.N., M.St.Mj., Secția 3-a Operații, dosar f.n., 1945, Poziția 2907, f. 41.

La reuniunea miniștrilor de externe de la New York, 4 noiembrie — 12 decembrie 1946, în memoriul prezentat de observatorul român s-au reinnoit o serie de cereri, printre care și recunoașterea calității de stat cobeligerant. Conferința a luat în considerare unele observații, dar clauzele unor articole, în special cele militare, au căpătat un caracter mai agravant. Deși au fost recunoscute jertfele făcute de România în războiul antihitlerist, nu i s-a admis calitatea de țară cobeligerantă, lucru care s-a menținut și în Tratatul de Pace unde se accepta numai că statul nostru „a participat activ la războiul împotriva Germaniei”. Cu toate aceste nerecunoașteri, România a hotărât să semneze Tratatul din 10 februarie 1947, considerînd că prin acceptarea acestui act regimul democratic din țara noastră se va întări, statul nostru avînd o mai mare libertate de acțiune în rezolvarea marilor probleme internaționale.

FOREIGN OPINIONS CONCERNING ROMANIA'S CONTRIBUTION TO THE DEFEAT OF HITLER'S GERMANY

SUMMARY

In this article, which is based on unpublished *archive sources*, the author presents the problem of Romania's co-belligerence. Several diplomats, press and radio commentators have emphasized Romania's great human and material efforts in the war against Hitler's Germany. In spite of these historic realities, the Paris Peace Conference in 1946—1947 did not recognize the Romanian contribution to the Allied Forces' Victory in 1945, this fact meaning a grave injustice towards the Romanian people. By putting her signature on the Peace Treaty, our country considered that, by that fact, the democratic regime of Romania would become stronger, in this way Romania acquiring a larger liberty of action in solving the most important international problems.